

תורת אמך

ביאורי סוגיות והדרכה לימודית

מסכת ברכות -

פרק תשיעי

ברכות הראיה

סוגיה ח: ברכות על מעשה אנוש (4):

ברכה על ראיית קברי ישראל

נכתב בסייעתא דשמיא

על ידי

אליהו מאיר ליפשיץ

ב"ר חיים שמאי ז"ל

ישיבת ברכת משה, מעלה אדומים

סוגיה ח: ברכות על מעשה אנוש (4): ברכה על ראיית קברי ישראל

*

רקע

חכמים תיקנו ברכה לרואה קברי ישראל, ונחלקו הפוסקים בגדרי הברכה.

מקורות

- א. גמ' נח: "ת"ר הרואה קברי ישראל אומר... בושה אמכם וגו'"
ירושלמי פ"ט ה"ב [סה.], "העובר בין הקברות... חפרה יולדתכם וגו'"
- ב. רמב"ם הל' ברכות פ"י ה"י
- ג. כלבו סי' פז ד"ה הרואה מקום, "הרואה קברי ישראל... בא"י מחיה המתים"
- ד. שו"ע סי' רכד סע' יב-יג, ומשנה ברורה

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ט ה"ב

העובר בין הקברות מהו אומר? בא"י מחיה המתים. רבי חייא בשם רבי יוחנן: ברוך נאמן בדברו ומחיה מתים. רבי חייא בשם רבי יוחנן: היודע מספרכם הוא יעורר אתכם הוא יגלה את העפר מעל עיניכם בא"י מחיה המתים. רבי אליעזר בשם רבי חנינא: אשר יצר אתכם בדין וכלכל אתכם בדין וסילק אתכם בדין ועתיד להחיותכם בדין היודע מספרכם הוא יגלה עפר מעיניכם ברוך מחיה המתים. הדא הוא דכתיב במתי ישראל, אבל במתי אומות העולם אומר: בושה אמכם מאד חפרה יולדתכם וגו'.

כלבו סימן פז ד"ה הרואה מקום

הרואה קברי ישראל אומר: "יחיו מתין נבלתי יקומו" וגומר [ישעיה כו, יט], העובר בין קברי ישראל אומר: ברוך אשר יצר אתכם בדין והמית אתכם בדין ועתיד להחיות אתכם בדין ויודע מספר כלכם והוא יגלה עפר מעיניכם לזמן התחיה בא"י מחיה מתים.

ההסבר הסוגיה

תנו רבנן: הרואה קברי ישראל, אומר: ברוך אשר יצר אתכם בדין... מחיה המתים.

[ברייתא נח:]

הגמ' אומרת שהרואה קברי ישראל מברך: "ברוך אשר יצר אתכם בדין... ברוך מחיה המתים". בירושלמי [פ"ט ה"ב [סה.]] נאמר שהעובר בין הקברות מברך ברכה זו. לפי הבבלי הברכה היא על ראיית הקבר, ואילו לפי הירושלמי הברכה היא על ההמצאות בבית קברות. הכלבו [סי' פז] מחבר את שתי השיטות ואומר שכשרואה קבר אומר "יחיו מתין" וכשעובר בבית קברות מברך את הברכה [איני יודע מה מקורו].

נחלקו האחרונים [דעותיהם מובאות בשערי תשובה (סי' רכד אות ט)] אם מברך על קברי ישראל כשראה תוך שלושים יום קברים אחרים. הם נחלקו אם ברכה זו דומה לשאר ברכות הראייה, ומברך על כל מקרה ומקרה, או שאינה דומה לשאר ברכות הראייה.

נראה להסביר, שהאחרונים חולקים אם הברכה היא על התופעה או על המקרה שלפנינו. ניתן להבין שברכה זו היא ברכת שבח להקב"ה על כך שהוא מנהל את עולמו ביושר ומשפט, והוא ממית בדין ועתיד להחיות בדין, לפיכך אין סיבה לברך פעמיים תוך שלושים יום. אבל ניתן להבין שברכה זו היא ברכת שבח לקב"ה על דין הצדק שהוא דן את המתים שלפנינו, ולפיכך כשרואים קברות אחרים צריך לחזור ולברך על דין הצדק שהם נידונו בו.

הלכה

השו"ע [סי' רכד סע' יג] פוסק שהרואה קברי ישראל מברך: "בא"י אמ"ה אשר יצר אתכם בדין", ועל קברי עובדי כוכבים אומר "בושה אמכם".

המשנה ברורה [סקי"ז, ע"ש] פוסק שהרואה קבר וחוזר ורואה קבר אחר - חוזר ומברך, אך בספר גשר החיים [פכ"ט סע' יז] מובא שהמנהג שאינו מברך.